

Odpovědnost státu za škodu

Označí-li žalobce organizační složku nebo organizační složky, které nebyly příslušné za stát jednat, nejde o vadu podání ani o nedostatek podmínky řízení; soud je povinen z úřední povinnosti správnou organizační složku zjistit a začít s ní jednat, aniž by o tom vydával zvláštní usnesení. Podle ustanovení § 6 odst. 3 zákona č. [82/1998 Sb.](#), o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, není-li možno (ve věcech náhrady škody způsobené rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) určit úřad příslušný podle předchozích odstavců citovaného ustanovení (a k takovým situacím lze přiřadit i tu, v níž by skutkové okolnosti dané věci vedly k určení příslušnosti různých organizačních složek státu), jedná za stát Ministerstvo financí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1382/2014, ze dne 15.7.2015)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobců a) B. K., d) J. B., e) J. K., f) L. S., g) Ing. M. K., h) V. K., ch) Z. K., i) V. B., j) F. B., k) M. M., l) Z. H., m) V. B., p) D. S., r) Z. N., s) M. K., u) RNDr. B. K., v) M. Š., w) K. Š. a x) Ing. K. V., všech zastoupených JUDr. T.T., advokátem, se sídlem v P., proti žalované 1) České republice - Ministerstvu zemědělství, se sídlem v Praze 1, Těšnov 65/17, a 2) České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v Praze 2, Vyšehradská 424/16, o náhradu nemajetkové újmy, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 41 C 266/2011, o dovolání žalobců a), d), e), f), g), h), ch), i), j), k), l), m), p), r), s), u), v), w) a x) proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, č. j. 64 Co 49/2013 - 176, ve znění opravného usnesení ze dne 20. 3. 2014, č. j. 64 Co 49/2013 - 231, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, č. j. 64 Co 49/2013 - 176, ve znění opravného usnesení ze dne 20. 3. 2014, č. j. 64 Co 49/2013 - 231, se zrušuje v té části výroku II, kterou jím byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v rozsahu:

- výroku XI o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XIV o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XX o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XXIII o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XXVI o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XXIX o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XXXII o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XXXV o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XXXVIII o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XLIII o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XLVI o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím

a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku XLIX o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 161.250,- Kč s příslušenstvím
a proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku LIII o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a
proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku LVI o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a
proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- výroku LIX o zamítnutí žaloby proti žalované 1) na zaplacení částky 132.500,- Kč s příslušenstvím a
proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s příslušenstvím,
- v části výroku II o zamítnutí žaloby proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s
příslušenstvím a
- v části výroku XVI o zamítnutí žaloby proti žalované 2) na zaplacení částky 161.500,- Kč s
příslušenstvím.

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, č. j. 64 Co 49/2013 - 176, ve znění opravného
usnesení ze dne 20. 3. 2014, č. j. 64 Co 49/2013 - 231, se zrušuje v té části výroku II, kterou bylo
potvrzeno a změněno rozhodnutí soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení před soudem
prvního stupně mezi žalobci a), d), e), f), h), ch), i), j), k), l), m), p), r), s), u), v), a w) a žalovanou.
Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2013, č. j. 64 Co 49/2013 - 176, ve znění opravného
usnesení ze dne 20. 3. 2014, č. j. 64 Co 49/2013 - 231, se zrušuje v té části výroku II, kterou bylo
rozhodnuto o náhradě nákladů odvolacího řízení mezi žalobci a), d), e), f), h), ch), i), j), k), l), m), p),
r), s), u), v), a w) a žalovanou a věc se v uvedeném rozsahu vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu
řízení. Ve zbylém rozsahu se dovolání odmítá.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 23. 8. 2012, č. j. 41 C 266/2011 - 120, uložil žalované
jednající Ministerstvem zemědělství (v dosavadním řízení označovaná jako první žalovaná) uhradit
každému ze žalobců b), c), d), e), h), ch), i), j), k), l), m), p), r), u), v), a w) zadostiučinění ve výši
57.500,- Kč s příslušenstvím a žalobkyni s) zadostiučinění ve výši 28.750,- Kč s příslušenstvím.
Žalované jednající Ministerstvem spravedlnosti (v dosavadním řízení označovaná jako druhá
žalovaná) uložil uhradit každému ze žalobců a), b), c), d), e), f), h), ch), i), j), k), l), m), p), r), s), u), v),
a w) zadostiučinění ve výši 28.500,- Kč s příslušenstvím. Ve vztahu k žalobcům n), o) a t) řízení
zastavil. Soud prvního stupně ve zbytku žalobu zamítl a přiznal některým žalobcům náhradu nákladů
řízení. Rozhodl tak o nároku žalobců na náhradu nemajetkové újmy, způsobené jim nepřiměřenou
délkou restitučního řízení vedeného postupně u Okresního pozemkového úřadu v Kolíně, Krajského
soudu v Praze, Ministerstva zemědělství - Pozemkového úřadu Kolín, Okresního soudu v Kolíně,
Krajského soudu v Praze, Nejvyššího soudu a Ústavního soudu.

Městský soud v Praze v napadeném rozsudku výrokem I odmítl odvolání podané žalobci n), o) a t),
výrokem II rozsudek soudu prvního stupně ve výrocih o věci samé potvrdil, v některých výrocih o
nákladech řízení jej změnil, ve zbytku rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě
nákladů odvolacího řízení.

Soudy obou stupňů vyšly ze skutkových zjištění, že dne 17. 12. 1992 uplatnili žalobkyně b), žalobce
c), M. B., V. K., K. K., Z. S., B. Š., J. K., Z. T., R. N., F. T., J. K. a B. P., u Okresního pozemkového
úřadu v Kolíně právo na vydání nemovitostí. V roce 1995 byl upraven okruh oprávněných osob a
výzva k vydání majetku byla doplněna o zprávu Státní meliorační správy. Do spisu byly doplňovány
další důkazy. Přípisem doručeným dne 19. 11. 2001 žádaly oprávněné osoby o urychlené vydání
rozhodnutí. Dne 12. 2. 2002 Okresní pozemkový úřad v Kolíně rozhodl tak, že účastníci řízení nejsou
spoluvlastníky předmětných nemovitostí, neboť nejsou ve smyslu § 4 zákona č. [229/1991](#) Sb., o
úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“)

oprávněnými osobami. Uvedené rozhodnutí Okresního pozemkového úřadu v Kolíně bylo pro nepřezkoumatelnost zrušeno rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 4. 6. 2002, č. j. 44 Ca 50/2002 - 61. Následně ve věci dne 22. 11. 2003 rozhodlo Ministerstvo zemědělství - Pozemkový úřad Kolín, že účastníci řízení nejsou spoluvlastníky předmětných nemovitostí, opět z toho důvodu, že nejsou oprávněnými osobami ve smyslu § 4 zákona o půdě. V řízení o žalobě proti uvedenému rozhodnutí, vedeném u Okresního soudu v Kolíně pod sp. zn. 13 C 207/2004, proběhla ústní jednání dne 22. 6. 2005 a dne 12. 9. 2005, která byla odročena za účelem opatření dalších důkazů. Další jednání proběhlo dne 7. 11. 2005. Rozsudkem ze dne 16. 11. 2005 Okresní soud v Kolíně žalobu zamítl s odůvodněním, že žalobci nejsou oprávněnými osobami. Dne 26. 9. 2006 o věci rozhodl Krajský soud v Praze, který potvrdil rozsudek soudu prvního stupně. Ve věci dále dne 13. 8. 2009 rozhodoval Nejvyšší soud, který dovolání odmítl jako nepřípustné, a Ústavní soud, který dne 21. 4. 2011 ústavní stížnost žalobců odmítl.

Soud prvního stupně uzavřel, že nárok žalobců na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení byl uplatněn do určité míry po právu. K nesprávnému úřednímu postupu spočívajícímu v nepřiměřené délce řízení došlo v pořadí prvním řízení před správním orgánem (Okresním pozemkovým úřadem v Kolíně) a dále v řízení před Okresním soudem v Kolíně vedeném pod sp. zn. 13 C 207/2004. Vzhledem k tomu, že nebyla vyvrácena domněnka vzniku nemajetkové újmy zapříčiněné nesprávným úředním postupem, soud vycházel z toho, že pokud žalobci byli účastníky předmětných řízení, pak jim vznikla nemajetková újma. Při výpočtu výše přiměřeného zadostiučinění vycházel soud prvního stupně z částky 15.000,- Kč za první dva roky trvání řízení a dále 15.000,- Kč za každý další rok. U správního řízení, které trvalo celkem 10 let a sedm měsíců (první řízení devět let a dva měsíce a druhé řízení jeden rok a pět měsíců) vyšel soud ze základní částky 143.750,- Kč. Tu ponížil o 30 % vzhledem ke značné obtížnosti řízení (rozsáhlé dokazování, nejasnosti v okruhu osob uplatňujících nárok, opakované doplňování žádosti ze strany účastníků řízení, čekání na výsledky dědických řízení), o dalších 30 % vzhledem k významu předmětu řízení pro účastníky, neboť restituční řízení obecně není řízením s velkým významem pro účastníky, když navíc žalobci vůbec nesplňovali definici osob oprávněných dle § 4 zákona o půdě, do předmětného řízení tedy museli vstupovat s tím, že výsledek restitučního řízení je značně nejistý. Význam předmětu řízení pro účastníky pak snižuje rovněž skutečnost, že účastníků řízení bylo několik a jakožto příbuzní nemajetkovou újmu do určité míry sdíleli. Soud dále zkoumal, v které fázi jednotliví žalobci do řízení vstoupili - v případě žalobkyně s) výslednou částku ponížil o dalších 20 %, neboť do řízení vstoupila až v roce 2001, v případě žalobkyň a), f), a x) nárok na zadostiučinění vůči žalované jednající Ministerstvem zemědělství vůbec nepřiznal, neboť tyto žalobkyně nebyly účastnicemi správního řízení. Co se týká soudního řízení sp. zn. 13 C 207/2004, toto trvalo ve všech stupních, včetně řízení před Ústavním soudem, celkem sedm let a čtyři měsíce, soud prvního stupně proto vycházel ze základní částky 95.000,- Kč. Tuto částku ponížil o 40 % vzhledem k tomu, že řízení probíhalo na čtyřech stupních soudní soustavy, a o dalších 30 % vzhledem k významu předmětu řízení pro účastníky (ze stejného důvodu jaký uvedl pro správní řízení). Soud vůči žalované jednající Ministerstvem spravedlnosti nepřiznal žádné zadostiučinění žalobci g) a žalobkyni x), kteří do řízení vstoupili až ve stádiu podávané ústavní stížnosti. Soud dále řízení zastavil vůči žalobcům n), o) a t), neboť tito v průběhu řízení zemřeli a povaha věci neumožňuje pokračovat v řízení s právními nástupci.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně i s jeho právním posouzením věci. Uvedl, že je přiměřené, jestliže se základní částka pro výpočet zadostiučinění pohybuje v rozmezí 15.000,- Kč až 20.000,- Kč. Řízení dle odvolacího soudu nebylo s ohledem na všechny okolnosti extrémně dlouhé, jeho délka nebyla násobně delší, než bylo možno očekávat, a nebylo možno zohlednit věk a zdravotní stav účastníků řízení. Odvolací soud aproboval rovněž procentuální snížení základní částky pro výpočet přiměřeného zadostiučinění.

Rozsudek odvolacího soudu ve výroku II napadli žalobci a), d), e), f), g), h), ch), i), j), k), l), m), p), r), s), u), v), w), a x) dovoláním, jež považují za přípustné podle ust. § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění zákona č. [404/2012](#) Sb., (dále také jen „o. s. ř.“), neboť rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu. Namítají, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 a/ odst. 1 o. s. ř.). Pochybení spatřují žalobci zejména v tom, že odvolací soud vycházel pro účely stanovení výše přiměřeného zadostiučinění z částky 15.000,- Kč, když soud nevzal v úvahu, že řízení mělo pro žalobce zvýšený význam, neboť se jednalo o restituci majetku po jejich předcích, navíc v případě žalobců byl důležitým faktorem, který soud opomněl vzít v úvahu, vysoký věk a špatný zdravotní stav. Restituční řízení má svou povahou sloužit ke zmírnění či k nápravě křivd vzniklých v minulosti a způsobených režimem, jehož hlavní náplní bylo páchání nezákonností a protiprávností. Je nežádoucí, aby délkou takového řízení vznikala účastníkům namísto rychlé a účinné nápravy křivdy minulé újma nová, spočívající v nepřiměřené délce řízení. V další části dovolání žalobci brojí proti snížení základní částky pro výpočet přiměřeného zadostiučinění. Dle žalobců nemělo celkové snížení základní částky činit více než 50 %; soud nevysvětlil, proč byl případ žalobců složitý, a základní částka neměla být pro složitost případu snížena, případně měla být snížena méně; základní částka neměla být snížena ani z důvodu většího počtu účastníků řízení, neboť nemajetkovou újmu vzniklou nepřiměřenou délkou řízení nelze sdílet a každý účastník si ji nese sám. Dále žalobci namítají, že rozsah snížení (o 30 %) neodpovídá důvodu snížení - vyššímu počtu účastníků řízení.

Žalovaná jednající Ministerstvem zemědělství ani žalovaná jednající Ministerstvem spravedlnosti se k dovolání nevyjádřily.

Nejvyšší soud v řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu, ve znění zákona č. [404/2012](#) Sb. (viz čl. II bod 7 zákona č. [404/2012](#) Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobami k tomu oprávněnými, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Co se týče dovolání žalobců a), f), g), a x) proti té části rozsudku odvolacího soudu, kterou bylo potvrzeno zamítnutí jejich nároků nebo části jejich nároků z důvodu, že do řízení vstoupili až ve stádiu podávané ústavní stížnosti (žalobci g/ a x/), nebo z důvodu, že nebyli účastníky původního správního řízení (žalobci a/, a f/), námitky žalobců se míjejí s právním posouzením věci odvolacím soudem. Žalobci a), f), g) a x) nenapadají úvahy odvolacího soudu, dle kterých jim nenáleží zadostiučinění za ty části řízení, jichž se neúčastnili. Žalobci a), f), g) a x) tudíž napadají právní otázky, na jejichž vyřešení napadené rozhodnutí v uvedené části nezávisí, což je diskvalifikuje z možnosti založit přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. Nejvyšší soud proto dovolání v tomto rozsahu odmítl jako nepřípustné podle § 243c odst. 1 o. s. ř.

Ze stejného důvodu (žalobci nenapadají závěry odvolacího soudu, na nichž napadené rozhodnutí v dané části závisí) Nejvyšší soud odmítl dovolání rovněž v části, ve které směřuje proti potvrzení výroků soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby dovolatelů co do úroku z prodlení z žalovaných částek v době od 25. 5. 2011 do 24. 11. 2011.

V rozsahu, ve kterém dovolání směřuje proti té části výroku II napadeného rozhodnutí, kterou se potvrzuje rozsudek soudu prvního stupně ve výrocích I, X, XIII, XV, XIX, XXII, XXV, XXVIII, XXXI, XXXIV, XXXVII, XLII, XLV, XLVIII, LII, LV, LVIII, není dovolání subjektivně přípustné, neboť uvedenými výroky soudu prvního stupně bylo žalobě žalobců vyhověno. V tomto rozsahu proto Nejvyšší soud dovolání odmítl.

K námitkám žalobců proti výši procentuální úpravy základní částky odškodnění je třeba uvést, že stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s výší přisouzeného zadostiučinění, neboť ta se odvíjí od okolností každého konkrétního případu a nemůže sama o sobě představovat otázku hmotného nebo procesního práva ve smyslu § 237 o. s. ř., na jejímž vyřešení závisí napadené rozhodnutí. Dovolací soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a odst. 3 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zák. č. [160/2006](#) Sb. (dále jen „OdpŠk“), přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená, což v případě žalobců není. Jinými slovy, dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění (tedy např. to, zdali byly splněny podmínky pro snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu obstrukčního chování účastníka, nikoliv již to, zda v důsledku aplikace tohoto kritéria měly soudy přiměřené zadostiučinění snížit o 10 %, o 20 % nebo o 30 % - srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009; rozhodnutí a stanovisko Nejvyššího soudu v tomto rozsudku citovaná jsou dostupná na www.nsoud.cz).

Pokud žalobci brojí proti stanovení výchozí částky pro výpočet přiměřeného zadostiučinění, je třeba uvést, že ani v této otázce se odvolací soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. 58/2011, dále jen „Stanovisko“, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 384/2012, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 162/2010, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3026/2009, proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. IV. ÚS 128/11), když základní částku stanovil ve výši 15.000,- Kč za první dva roky řízení a dále za každý další rok řízení.

Pokud žalobci uvádějí, že dle judikatury Nejvyššího soudu by snížení základní částky nemělo zásadně přesáhnout 50 %, pak je třeba uvést, že hranice 50 % se vztahuje ke každému z kritérií uvedených v § 31a odst. 3 písm. b) až e) OdpŠk zvlášť. Může proto nastat i situace, kdy při zachování požadavku na přiměřenost snížení bude po zohlednění všech zákonných kritérií zadostiučinění přiznané v penězích nižší o více než 50 % oproti výchozí částce (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 6. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3995/2011, nebo Stanovisko). Otázka, zda je možné snížení základní částky zadostiučinění celkem o více než 50 %, proto přípustnost dovolání nezakládá.

K námitce žalobců, že soud nevysvětlil, proč byl právě případ žalobců z hlediska restitučních předpisů komplikovaný, je třeba uvést, že soudy složitost řízení posoudily. Soud prvního stupně dostatečně podrobně popsal, proč považuje řízení za komplikované (velký počet účastníků řízení, uplatnění nároku nebylo perfektní a bylo v průběhu řízení opakovaně doplňováno a upřesňováno, rozsáhlé dokazování, ke kterému bylo nutno vyžadovat listiny z archivů, nejasnosti v okruhu účastníků, nutnost čekat na výsledky dědických řízení atd.) a soud odvolací se s uvedeným hodnocením ztotožnil. Posouzení složitosti řízení a snížení celkové částky přiměřeného zadostiučinění pro složitost řízení proběhlo v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (srov. Stanovisko, část IV).

V otázce snížení částky zadostiučinění z důvodu většího počtu účastníků řízení odpovídá napadený rozsudek judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. osmá právní věta Stanoviska a část V. Stanoviska,

nebo rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1476/2012, a ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3694/2011), když odvolací soud přihlédl k celkovému počtu žalobců i ke skutečnosti, že žalobci jako potomci rodiny původních majitelů restituovaných nemovitostí do určité míry újmu sdílí. Uvedená otázka rovněž přípustnost dovolání nezakládá.

Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že dovolání je přípustné pro posouzení otázky významu předmětu řízení pro poškozené (dle § 31a odst. 3 písm. e/ OdpŠk), při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe soudu dovolacího.

Dovolání je důvodné.

Nejvyšší soud již ve svých dřívějších rozhodnutích uvedl (srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1612/2009, a ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 35/2012), že restituční řízení nelze stavět naroveň běžnému majetkoprávnímu sporu, neboť výsledkem restitučních řízení by mělo být alespoň částečné zmírnění nespravedlností způsobených v minulosti. Primárním účelem tzv. restitučních předpisů, a tedy i na jejich základě vedených řízení, je zmírnit následky některých majetkových křivd, které se udály v letech 1948 až 1989 (viz např. preambule k zákonu o půdě). Již s ohledem na to, že výsledkem restitučních řízení by mělo být alespoň částečné napravení křivd (byť i „jen“ majetkové povahy), a to křivd, které byly mnoha současnými účastníky nesený v době zahájení řízení již po několik desetiletí, je třeba takovým řízením přiznat zásadní povahu, pro niž by soudy přes veškerou procesní, skutkovou či právní složitost měly jednat tak, aby bylo možno řízení co nejrychleji skončit pravomocným rozhodnutím.

Na významu předmětu řízení pro žalobce nic nemění ani skutečnost, že žalobci nakonec v řízení nebyli shledáni osobami oprávněnými podle ustanovení § 4 zákona o půdě. Výsledek posuzovaného řízení, ve kterém mělo dojít k porušení práva žalobců na projednání věci v přiměřené lhůtě, není pro zhodnocení, zda k porušení tohoto práva skutečně došlo, včetně úvahy o významu předmětu řízení pro poškozené, zásadně rozhodný (uvedené bylo konstatováno v početné judikatuře Nejvyššího soudu – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4739/2009, a dále rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 4. 2011, sp. zn. 25 Cdo 4439/2008, a také v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva - srov. rozsudek senátu první sekce ESLP ze dne 10. 11. 2004 ve věci Apicella proti Itálii, stížnost č. 64890/01, odst. 26). Tento závěr však nemůže být bezbřehý a nebylo by na místě jej aplikovat v případě, kdy by žalobce v době podání žaloby věděl, že uplatňuje nárok zjevně bezdůvodný. V nyní posuzovaném případě však soudy neodůvodnily, že by nárok žalobců byl v restitučním řízení uplatněn zjevně bezdůvodně. Soud prvního stupně uvedl, že dle jeho názoru „účastníci museli do předmětného restitučního řízení vstupovat s tím, že výsledek restitučního řízení je značně nejistý“, a tuto svou domněnku opírá o to, že „je třeba přihlédnout k výsledku celého restitučního řízení, když žalobci vůbec nesplňovali definici oprávněných osob dle ustanovení § 4 zákona o půdě“. Odvolací soud se s tímto posouzením pouze bez dalšího ztotožnil. Jedná se však o skutkovými zjištěními nepodloženou úvahu, když výlučně z výsledku původního řízení nelze bez dalšího usuzovat na to, že účastníci od jeho počátku věděli nebo měli vědět, že budou v řízení neúspěšní.

Odvolací soud proto pochybil, pokud posoudil význam předmětu řízení pro žalobce jako nižší a z toho důvodu snížil základní částku zadostiučinění.

Nadto Nejvyšší soud připomíná, že neexistence okolností zakládajících předpoklad vyššího významu předmětu řízení pro poškozeného nevede sama o sobě k závěru o nižším, ale o standardním významu předmětu řízení, který se z daného důvodu neprojeví snížením ani zvýšením základní částky odškodnění (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2800/2009 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 765/2010).

Odvolací soud dále v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu při posuzování významu předmětu řízení pro poškozené nepřihlédl k vysokému věku a zdravotnímu stavu poškozených, které samy o sobě zakládají předpoklad přednostního a bezprůtahového postupu soudů v jejich věcech a zvyšují tím význam předmětu řízení pro ně. Negativní důsledky nepřiměřeně dlouhého řízení jsou totiž osobami v pokročilejším věku či osobami těžce nemocnými vnímány zpravidla intenzivněji, a jedná se tak objektivně u každé z takových osob o výraznější zásah do jejich práva na spravedlivý proces (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 11. 2010, sp. zn. 30 Cdo 2800/2009, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2012, sp. zn. 30 Cdo 802/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 30 Cdo 2292/2012, část IV. Stanoviska, nebo tam odkazovaný rozsudek senátu druhé sekce ESLP ze dne 10. 7. 2003 ve věci Hartman proti České republice, stížnost č. 53341/99, odst. 75-76). V dané otázce je tedy právní posouzení odvolacím soudem nesprávné.

K uvedenému považuje Nejvyšší soud za nutné dodat, že zrušení rozsudku odvolacího soudu pro dílčí nesprávnost právního posouzení nároku žalobců nutně neznamená, že by se žalobcům novým rozhodnutím odvolacího soudu muselo dostat více, než kolik jim bylo přiznáno napadeným rozhodnutím, a to zejména tehdy, zhodnotí-li odvolací soud řádně naději na úspěch v řízení, se kterou do něj každý z žalobců vstupoval. Od ní se totiž odvíjí míra újmy žalobců, spočívající v nejistotě ohledně výsledku řízení nesprávným úředním postupem nepřiměřeně dlouho protahovaného.

Vzhledem k tomu, že je dovolání přípustné, zkoumal Nejvyšší soud, zda bylo řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Dovolací soud zejména nemohl přehlédnout, že soud prvního stupně i soud odvolací jednaly na straně žalované se dvěma organizačními složkami státu. Podle závěrů ustálené judikatury však za stát může před soudem jednat v téže věci (tj. ve věci týkající se jednoho nároku) jen jedna jeho organizační složka (srov. ustanovení § 21 odst. 5 věty druhé o. s. ř. a usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 30. 12. 2003, sp. zn. 21 Co 595/2003, uveřejněné v časopise Soudní rozhledy 6/2005, pod č. 72).

Označí-li žalobci organizační složku nebo organizační složky, které nebyly příslušné za stát jednat, nejde o vadu podání ani o nedostatek podmínky řízení; soud je povinen z úřední povinnosti správnou organizační složku zjistit a začít s ní jednat, aniž by o tom vydával zvláštní usnesení (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. 33 Odo 67/2004).

Podle ustanovení § 6 odst. 3 OdpŠk není-li možno (ve věcech náhrady škody způsobené rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem) určit úřad příslušný podle předchozích odstavců citovaného ustanovení (a k takovým situacím lze přiřadit i tu, v níž by skutkové okolnosti dané věci vedly k určení příslušnosti různých organizačních složek státu), jedná za stát Ministerstvo financí (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3495/2012).

Nejvyšší soud zjistil, že v nyní posuzované věci se jedná o jeden nárok na zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřeně dlouhým řízením. Ve věci rozhodoval postupně Okresní pozemkový úřad v Kolíně, Krajský soud v Praze, Ministerstvo zemědělství - Pozemkový úřad Kolín, Okresní soud v Kolíně, Krajský soud v Praze, Nejvyšší soud a Ústavní soud. Vzhledem k uvedeným skutkovým zjištěním by pro první fázi řízení (před správními orgány) bylo příslušné jednat za stát Ministerstvo zemědělství, pro další fázi (řízení před soudy) Ministerstvo spravedlnosti (srov. § 6 odst. 2 písm. a/ a b/ OdpŠk). Vzhledem k ustanovení § 6 odst. 3 OdpŠk, ustanovení § 21 odst. 5 věty druhé o. s. ř. a výše nastíněným judikатурním závěrům je proto v posuzované věci příslušným úřadem, jednajícím jménem státu, Ministerstvo financí.

Nejvyšší soud v této souvislosti dodává, že podle ustálené judikatury může stát v občanském soudním řízení vystupovat jako vedlejší účastník ve stejné věci, v níž je účastníkem řízení, vystupuje-li na stejné sporné straně a jedná-li za něj odlišné organizační složky (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze

dne 22. 9. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2829/2008). V úvahu tedy připadá, aby stát (jednající organizačními složkami, které dosud v řízení vystupovaly) vstoupil do řízení jako vedlejší účastník podle ustanovení § 93 odst. 1 a 2 o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. 30 Cdo 3737/2014).

Z výše popsaných důvodů dovolací soud podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil napadený rozsudek odvolacího soudu v části výroku II, kterou jsou potvrzeny zamítavé výroky soudu prvního stupně ohledně nároku žalobců d), e), h), ch), i), j), k), l), m), p), r), s), u), v) a w) na uhrazení částek přiměřeného zadostiučinění s úrokem z prodlení ode dne 25. 11. 2011 do zaplacení. Dovolací soud dále výrok II rozsudku odvolacího soudu zrušil v rozsahu, ve kterém byly potvrzeny ty části výroků II a XVI soudu prvního stupně, kterými bylo rozhodnuto o zamítnutí žaloby v částce 161.500,- Kč s příslušenstvím ve vztahu mezi žalobkyní a) a žalovanou jednající Ministerstvem spravedlnosti a ve vztahu mezi žalobkyní f) a žalovanou jednající Ministerstvem spravedlnosti. Konečně byl výrok II napadeného rozhodnutí zrušen v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Ve výše uvedeném rozsahu dovolací soud podle ustanovení § 243e odst. 2 o. s. ř. vrátil věc odvolacímu soudu k novému řízení.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)